

رابطه ابعاد دلبستگی بزرگسالان و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی: نقش واسطه‌ای ترس از دست دادن

The Relationship Between Adult Attachment Dimensions and Social media Addiction: The Mediating Role of Fear of Missing out

Motahharez noori
MA in Psychology
Shahid Beheshti University

Shahla Pakdaman, PhD
Shahid Beheshti University

شهلا پاکدامن*
دانشیار گروه روان‌شناسی
دانشگاه شهید بهشتی

مطهره نوری
کارشناسی ارشد روان‌شناسی
دانشگاه شهید بهشتی

Pegah Nejat, PhD
Shahid Beheshti University

پگاه نجات
استادیار گروه روان‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی

چکیده

این پژوهش با هدف آزمون نقش واسطه‌ای ترس از دست‌دادن در رابطه بین ابعاد دلبستگی بزرگسالان و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی انجام شد. ۴۴۴ نفر (۳۰۴ زن، ۱۴۰ مرد) از بزرگسالان ایرانی بالای ۱۸ سال با روش نمونه‌برداری در دسترس انتخاب شدند و به پرسشنامه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر موبایل (خواجه احمدی، پولادی و بحرینی، ۲۰۱۶)، نسخه تجدیدنظرشده مقیاس تجارب مربوط به روابط نزدیک (بائک، چو و کیم، ۲۰۱۴) و مقیاس ترس از دست‌دادن (پرزبلسکی، مورایاما، دی‌هان و گلدول، ۲۰۱۳) پاسخ دادند. یافته‌ها نشان داد بعد اضطرابی دلبستگی اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی و بعد اجتنابی دلبستگی، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را به طور مثبت پیش‌بینی می‌کند و ترس از دست‌دادن رابطه بین بعد اضطرابی دلبستگی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را واسطه‌گری می‌کند. همچنین برخلاف انتظار هیچ‌یک از ابعاد دلبستگی بزرگسال رابطه بین بعد دیگر دلبستگی با ترس از دست‌دادن و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را تعدیل نکرد.

واژه‌های کلیدی: ابعاد دلبستگی بزرگسالان، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، ترس از دست‌دادن

Abstract

This study aimed to investigate the mediation roll of fear of missing out in the relationship between adult attachment dimensions and social media addiction for this purpose, a sample size of 444) 304 female, 140 male) Iranian adults aged 18 or above were selected by convenience sampling method. Participants filled out the Mobile-based Social Media Addition Scale (Khaje Ahmadi, Puladi & Bahreini, 2016), The Experience in Close Relationships-Revised Scale (Baek, Cho & Kim, 2014) and the Fear of Missing out Scale (Przybylski, Murayama, DeHaan & Gladwell, 2013). The result showed that anxious attachment dimension positively predict social media addiction, avoidant attachment dimension also positively predict social media addiction. Fear of missing out could only mediate the relationship between anxious attachment dimension and social media addiction moreover it was unexpected that neither dimension of adult attachment could moderate the relationship between the other dimension of attachment and fear of missing out and social media addiction.

Keywords: adult attachment dimensions, social media addiction, fear of missing out

received: 13 May 2022

accepted: 21 April 2023

دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۲۳

پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۰۲

*Contact information: pakdamanshahla@gmail.com

این مقاله برگرفته از رساله دکتری روان‌شناسی نویسنده اول است.

مقدمه

امروزه شبکه‌های اجتماعی مهم و جدانشدنی از زندگی مردم جهان است و گاهی زیستن بدون آن ناممکن به نظر می‌رسد. از جمله عواملی که در شکل‌گیری اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی نقش دارد ابعاد دلبستگی بزرگسالان^۱ و متغیر نسبتاً نوظهور ترس از دست‌دادن^۲ است.

ترس از دست‌دادن نوعی نگرانی شدید و دلهره‌درونی نسبت به جاماندن و بی‌خبری از تغییرات و رویدادهای زندگی است. فرد احساس می‌کند برخلاف او دیگران هیجان‌های مثبت زیادی را تجربه می‌کنند و به‌طور مداوم دوست دارد در جریان آنچه دیگران انجام می‌دهند، قرار گیرد (پرزبلسکی، مورایاما، دی‌هان و گلدول، ۲۰۱۳).

دلبستگی بزرگسالان شامل دو بُعد اضطرابی و اجتنابی^۳ است. دلبستگی اضطرابی با مشکلات مربوط به استقلال همراه است (جورج و وست، ۱۹۹۹). در این افراد تمایل زیادی به نزدیکی و صمیمیت با دیگران (هادسون و فرالی، ۲۰۱۷) و نگاه منفی و تردید نسبت به خود مشاهده می‌شود (پلاتز، تایسون و میسون، ۲۰۰۲). پژوهش‌ها نشان داده است بالا بودن نمره افراد در بُعد اضطرابی دلبستگی توان پیش‌بینی اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را دارد. به نظر می‌رسد فعال‌سازی بیش از حد ساختار دلبستگی این کاربران می‌تواند آن‌ها را به مشغولیت در انواع رفتارهای با هدف کسب لایک سوق دهد و حساسیت آن‌ها به بازخوردهای آنلاین باعث می‌شود زمان زیادی را در شبکه‌های اجتماعی سپری کنند (هارت، نیلینگ، بیزار و کالین، ۲۰۱۵) و از منافعی همچون بهبود دیدگاه منفی به خویشتن و بهبود حرمت خود^۴ (اندانگزار، گومیلار و گادوین، ۲۰۱۳؛ لیو، شی، لیو و شنگ، ۲۰۱۳)، دوری از تنش‌های احتمالی، احساس‌های ناخوشایند و انتقاد دیگران در دنیای واقعی (اولدمیو، کوین و کورت، ۲۰۱۳؛ لیو و دیگران، ۲۰۱۳) سود جویند.

دلبستگی اجتنابی در بزرگسالان با مشکلات

مربوط به صمیمیت همراه است (جورج و وست، ۱۹۹۹). برای این افراد اعتماد کردن به دیگران سخت است چرا که می‌ترسند در صورت نزدیکی عاطفی و هیجانی به دیگران آسیب ببینند. بنابراین عمدتاً هیجان‌ها و نیازهای خود را سرکوب می‌کنند (میکولینسر و اورباج، ۱۹۹۵). پژوهش‌ها به‌صورت مسنجم نشان داده بُعد اضطرابی دلبستگی، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را پیش‌بینی می‌کند (فلین، نون و سارما، ۲۰۱۸؛ لیو و ما، ۲۰۱۹؛ ورسلی، منسفیلد و کرکران، ۲۰۱۸) اما شواهد پژوهشی درباره ارتباط بُعد اجتنابی دلبستگی با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی و اینترنت متناقض است و به سه دسته کلی تقسیم می‌شود. دسته اول نشان می‌دهد ارتباط معناداری بین دلبستگی اجتنابی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی وجود ندارد (چنگ، لائو، چان و لوک، ۲۰۲۱؛ لین، ۲۰۱۶؛ لیو و ما، ۲۰۱۹). دسته دوم نشان می‌دهد بین بُعد اجتنابی دلبستگی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی رابطه معکوس وجود دارد. با این استدلال که این کاربران ممکن است برای دوری از صمیمیت و نزدیکی، استفاده از شبکه‌های اجتماعی و تعاملات موجود در آن را محدود کنند (ارغلو و دیگران، ۲۰۱۵؛ ورسلی و دیگران، ۲۰۱۸؛ هارت و دیگران، ۲۰۱۵). اولدمیو و دیگران (۲۰۱۳) نیز دریافتند این افراد احساس نیاز بیشتری به حریم شخصی و محافظت از اطلاعات شخصی خود دارند. برخلاف پژوهشگران دیگر، دسته سوم پژوهش‌ها نشان داده است افرادی با نمره بالا در بُعد اجتنابی دلبستگی و بُعد اضطرابی دلبستگی بیشتر به استفاده از شبکه‌های اجتماعی روی می‌آورند. از نظر ساواجی و آيسان (۲۰۱۶) این افراد هرچه بیشتر احساس می‌کنند نمی‌توانند به دیگران تکیه کنند، بیشتر از روابط بین‌فردی اجتناب می‌کنند و به دنبال جبران آن از طریق تعاملات آنلاین هستند به همین دلیل حالت انزوا و عدم مشارکت در تعاملات اجتماعی در آن‌ها تشدید می‌شود (استوز و دیگران، ۲۰۱۷؛ ایشنبرگ، اسکات، دکر و سیندلار، ۲۰۱۷؛ خسروشاهی و هاشمی نصرت‌آباد، ۲۰۱۱). بلک ول و دیگران (۲۰۱۷) نشان

1 - adult attachment dimensions
2 - fear of missing out

3 - anxious dimension & avoidant dimension
4 - self-esteem

اجتماعی خاص مانند فیس‌بوک معرف کل افرادی نیست که در شبکه‌های اجتماعی فعالیت دارند.

ترس از دست‌دادن موجب میل افراد به ارتباط مستمر با آنچه دیگران انجام می‌دهند، می‌شود تا مدام در جریان تازه‌ترین اطلاعات، رویدادها و گفت‌وگوها قرار گیرند. این حالت ممکن است افراد را مجبور کند تا مرتباً به فعالیت‌های شبکه‌های اجتماعی خود سر بزنند یا به‌طور مداوم آنلاین بمانند تا چیزی را از دست ندهند (پرزلیسکی و دیگران، ۲۰۱۳). فردی که ترس از دست‌دادن زیادی تجربه می‌کند احتمالاً در تعداد زیادی از پلتفرم‌های شبکه‌های اجتماعی فعالیت دارد (فاستر، چامارو و اوربست، ۲۰۱۷؛ فرانچینا، آیل، ون‌رویج، لوکوکو و دیمارز، ۲۰۱۸). بین ترس از دست‌دادن و استفاده مشکل‌ساز از شبکه‌های اجتماعی^۲ نیز همبستگی متوسط تا زیادی وجود دارد (دمپسیو دیگران، ۲۰۱۹؛ دیر، یوساتورن، کائور و چن، ۲۰۱۹) و ترس از دست‌دادن، تعامل افراد در شبکه‌های اجتماعی و اعتیاد به آن را به‌طور مثبت پیش‌بینی می‌کند (بلک ول و دیگران، ۲۰۱۷؛ لیو و ما، ۲۰۱۹).

پژوهش‌ها با بررسی نقش سن و جنس در تجربه ترس از دست‌دادن و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی نشان داده‌اند این تجربه در مردان و زنان متفاوت نیست (کاسالو فیوراوانتی، ۲۰۲۰). ترس از دست‌دادن پدیده‌ای است که بیشتر مختص نسل جوان جامعه است (استید و بیبی، ۲۰۱۷؛ الهای و دیگران، ۲۰۱۸؛ کاسال و فیوراوانتی، ۲۰۲۰). پژوهش‌ها بیشتر بودن اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در زنان را گزارش کردند (سوو، هان، یو، وو و پتنز، ۲۰۲۰). شواهد پژوهشی بر ارتباط بین جوان‌تر بودن و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تأکید داشتند (آندریاسن و دیگران، ۲۰۱۷؛ عباسی، ۲۰۱۹)؛ نوجوانان بیش از سایر گروه‌های سنی از فضاهای آنلاین برای پرداختن به مسائل تحولی به‌ویژه نیاز به صمیمیت و ارتباط با دیگران استفاده می‌کنند (اهلز و گریفیلد، ۲۰۱۲).

به‌لحاظ نظری بین ترس از دست‌دادن و ابعاد

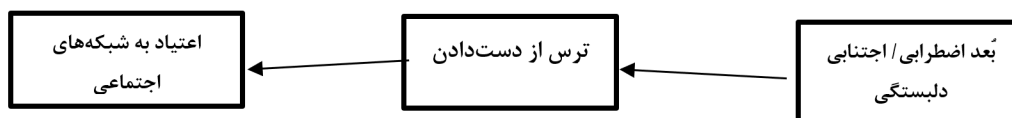
داده‌اند بین هر دو بُعد اجتنابی و اضطرابی دلبستگی با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی رابطه مثبت وجود دارد. بنابراین می‌توان دریافت بُعد اضطرابی دلبستگی در تمام پژوهش‌های پیشین اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را به‌طور مثبت پیش‌بینی کرده اما بُعد اجتنابی دلبستگی همیشه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را به‌طور مثبت پیش‌بینی نکرده است. به این ترتیب می‌توان انتظار داشت علت این تناقض، اثر تعاملی (نقش واسطه‌گری) ابعاد دلبستگی بزرگسالان در رابطه با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی باشد.

بائک، چو و کیم (۲۰۱۴) با بررسی نقش واسطه‌ای ابعاد دلبستگی بزرگسالان با استفاده از شبکه‌های اجتماعی نشان داده‌اند استفاده از شبکه‌های اجتماعی زمانی که نمره افراد هم در بُعد اجتنابی دلبستگی و هم در بُعد اضطرابی دلبستگی بالاست، بیشتر است چرا که این افراد به ایجاد ارتباط با دیگران علاقه دارند اما از طرد شدن و رها شدن می‌ترسند؛ حالتی که در سبک دلبستگی آشفته یا نوع دوم اجتنابی شاهد آن هستیم. در این صورت افراد می‌توانند از شبکه اجتماعی استفاده کنند و احساس پیوند با دیگران داشته باشند بدون اینکه در تعاملات اجتماعی زندگی واقعی و چالش‌های آن درگیر شوند (بلک‌ول و دیگران، ۲۰۱۷؛ نیتزبرگ و فاربر، ۲۰۱۳). وایلانکورت و دیگران (۲۰۱۹) نیز در پژوهش دیگری با بررسی نقش واسطه‌ای ابعاد دلبستگی در رابطه با فیس‌بوک^۱ نشان داده‌اند ارتباط بین هر یک از ابعاد دلبستگی و استفاده مشکل‌ساز از فیس‌بوک زمانی نیرومندتر است که بُعد دیگر دلبستگی پایین باشد زیرا وقتی هر دو بُعد دلبستگی بالا است، ناهمخوانی بین بیش‌فعال‌سازی و غیرفعال‌سازی راهبردهای دلبستگی اتفاق می‌افتد و موجب رجوع غیرمنظم به شبکه‌های اجتماعی می‌شود، لزوماً منجر به اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی نمی‌شود این درحالی است که پژوهشگرانی همچون گریفیس (۲۰۱۳) بر این نکته تأکید داشتند که یک شبکه

دلبستگی بزرگسال ارتباط وجود دارد؛ یکی از نظریه‌های زیربنایی ترس از دست دادن نظریه خودتعیین‌گری^۱ است که برآورده‌شدن نیازهای اساسی استقلال عمل^۲، صلاحیت^۳ و ارتباط^۴ را ضامن سلامت روان شناختی انسان می‌داند (پرزلیسکی و دیگران، ۲۰۱۳). افزون بر این، پژوهشگران دریافته‌اند بین رضای نیازهای اساسی و ابعاد دلبستگی نیز رابطه وجود دارد (فلتون و جوت، ۲۰۱۳؛ ماینر و دیگران، ۲۰۱۴). بلکه اول و دیگران (۲۰۱۷) نشان داده‌اند ابعاد دلبستگی بزرگسال نیز می‌تواند ترس از دست دادن در افراد را پیش‌بینی کند. لیو و ما (۲۰۱۹) با استناد به این سه یافته پژوهشی یعنی ترس از دست دادن اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را پیش‌بینی می‌کند، ابعاد دلبستگی بزرگسال ترس از دست دادن را پیش‌بینی می‌کند و زیربنای نظری بین ترس از دست دادن و ابعاد دلبستگی بزرگسال مشترک است، فرضیه واسطه‌گری ترس از دست دادن در رابطه بین ابعاد دلبستگی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را آزمون و گزارش کردند افرادی که نمره بالاتری در بُعد اضطرابی دلبستگی دارند ترس از دست دادن را بیشتر تجربه می‌کنند و

ترس از دست دادن در رابطه بین بُعد اضطرابی دلبستگی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی نقش واسطه‌ای دارد اما بین بُعد اجتنابی دلبستگی و ترس از دست دادن رابطه‌ای وجود ندارد. هولت و دیگران (۲۰۲۰) نیز به نتایج مشابهی دست یافتند و دریافته‌اند بُعد اضطرابی دلبستگی می‌تواند ترس از دست دادن را به‌طور مثبت پیش‌بینی کند.

به این ترتیب فرضیه‌های این پژوهش تدوین شد: بُعد اضطرابی و بُعد اجتنابی دلبستگی اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را پیش‌بینی می‌کند، بُعد اجتنابی دلبستگی رابطه بین بُعد اضطرابی دلبستگی با ترس از دست دادن و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را تعدیل می‌کند، ترس از دست دادن در رابطه بین بُعد اضطرابی دلبستگی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی توسط بُعد اجتنابی دلبستگی تعدیل می‌شود، بُعد اضطرابی دلبستگی رابطه بین بُعد اجتنابی با ترس از دست دادن و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را تعدیل می‌کند، و ترس از دست دادن در رابطه بین بُعد اجتنابی دلبستگی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی توسط بُعد اضطرابی دلبستگی تعدیل می‌شود (شکل ۱).

شکل ۱. پیش‌بینی اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی توسط ابعاد دلبستگی بزرگسالان با واسطه‌گری ترس از دست دادن

روش

این پژوهش از نظر هدف بنیادی از نوع همبستگی و جامعه آماری بزرگسالان ایرانی بالای ۱۸ سال بود. برای تعیین حجم نمونه از تحلیل توان با استفاده از نرم افزار جی‌پاور^۱ استفاده شد که با فرض خطای نوع اول ۰/۰۵، توان ۰/۹۵، اندازه اثر ضعیف ۰/۰۵، با تعداد پنج متغیر پیش‌بین (دو بُعد دلبستگی، حاصلضرب دو بُعد، سن، جنسیت) اندازه نمونه ۴۰۲ نفر و با توجه به آنلاین بودن پژوهش، اندکی بیش از این تعداد را در جمع‌آوری داده لحاظ شد. تعداد افراد نمونه در این پژوهش ۴۴۴ نفر بود که

با روش نمونه‌برداری در دسترس انتخاب شدند. دامنه سنی شرکت‌کننده‌ها ۱۸ تا ۷۶ سال (سن به‌عنوان متغیر کنترل در تحلیل رگرسیون لحاظ شده است)، میانگین سن شرکت‌کنندگان ۳۳/۸ و سطح تحصیلات آن‌ها زیر دیپلم ۲/۳ درصد، دیپلم ۴/۲ درصد، کاردانی ۶/۳ درصد، کارشناسی ۴۰/۱ درصد، کارشناسی ارشد ۲۹/۷، دکتری ۶/۳ درصد و دکتری تخصصی ۱/۱ درصد بود. ۵۰/۲ درصد مجرد و ۴۹/۸ درصد متأهل، ۶۸/۵ درصد مؤنث و ۳۱/۵ مذکر بودند. از شرکت‌کنندگان خواسته شد به ابزارهای زیر پاسخ دهند:

برای مناسب‌سازی مطالعات مرتبط با حوزه شبکه‌های اجتماعی کمی تغییر داده شده به‌طوری که فرد در ذهنش فقط رابطه صمیمانه با شریک عاشقانه‌اش را متصور نشود. ۵ ماده اول مربوط به سنجش بعد اجتنابی و ۵ ماده دوم مربوط به سنجش بعد اضطرابی است. نمره‌گذاری در طیف لیکرت ۷ امتیازی از بسیار مخالف (نمره ۱) تا بسیار موافق (نمره ۷) است و ماده دوم به‌صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شود. ضریب آلفای کرونباخ برای بعد اجتنابی ۰/۸۱ و بعد اضطرابی ۰/۸۹ به‌دست آمد (بائک و دیگران، ۲۰۱۴). در این پژوهش ضرایب آلفای کرونباخ برای بعد اضطرابی دلبستگی ۰/۸۳ و برای بعد اجتنابی دلبستگی ۰/۶۵ به‌دست آمد که با حذف ماده دوم تا ۰/۷۲ افزایش یافت.

مقیاس ترس از دست‌دادن^۱ (پرزلیسکی و

دیگران، ۲۰۱۳). این مقیاس ۱۰ ماده دارد و در یک طیف لیکرت ۵ امتیازی از «اصلاً در مورد من صدق نمی‌کند» تا «بسیار زیاد در من مورد صدق می‌کند» نمره‌گذاری می‌شود. ابتدا تحلیل مؤلفه‌های اصلی با استفاده از روش برآورد حداکثر درست‌نمایی برای ۳۲ ماده انجام شد و سپس با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی ماده‌هایی که بار عاملی کمتری داشتند، حذف شدند و ۲۵ ماده از ۳۲ ماده اصلی باقی ماند. در مرحله دوم به منظور کاهش بیشتر تعداد ماده‌ها و در عین حال به‌حداکثر رساندن حساسیت مقیاس برای همه سطوح ترس از دست‌دادن از روی آورد نظریه پاسخ استفاده شد. در نهایت، ۱۰ ماده که اطلاعات زیادی درباره تغییر ترس از دست‌دادن را نشان می‌دادند مشخص شدند. ضریب آلفای کرونباخ این مقیاس ۰/۹۱ گزارش شده است (پرزلیسکی و دیگران، ۲۰۱۳). مقیاس ترس از دست‌دادن و ابعاد دلبستگی بزرگسال تا به حال در ایران ترجمه و اعتباریابی نشده بود. به‌همین دلیل نخست توسط متخصصان مسلط به زبان انگلیسی و روان‌شناسی ترجمه شد و پس از تأیید چهار روان‌شناس، بین ۵ نفر از جمعیت عمومی توزیع شد تا اگر جمله‌ای نامفهوم یا

مقیاس اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی

مبتنی بر موبایل^۱ (خواجه احمدی و دیگران، ۲۰۱۶). مقیاس اولیه با ۲۷ ماده طراحی و ماده‌های مقیاس از مخالف (نمره ۱) تا بسیار موافق (نمره ۵) نمره‌گذاری شد. اعتبار صوری این مقیاس از طریق روش تأثیر ماده محاسبه شد و با توجه به این که ماده‌های ابزار بالاتر از ۱/۵ بود، در این مرحله هیچ‌کدام از ماده‌ها حذف نشد. برای سنجش روایی محتوا از محاسبه شاخص روایی محتوا و نسبت روایی محتوا استفاده شد. نسبت روایی محتوا در چهارماده پایین بود اما تنها یک ماده به دلیل همپوشانی با ماده‌های دیگر حذف شد و نمره کلی نسبت روایی محتوا در مقیاس ۲۶ ماده‌ای ۰/۸۶ به‌دست آمد. همچنین شاخص روایی محتوا برای تمام ماده‌ها بالای ۰/۷۹ و میزان کلی آن ۰/۹۵ محاسبه شد. اعتبار درونی مقیاس با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۱ بود. مراحل روایی سازه با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی انجام شد. تعداد ماده‌های مقیاس به ۲۳ ماده تقلیل یافت و چهارعامل عملکرد فردی^۳ (۹ ماده)، مدیریت زمان^۴ (۶ ماده)، خودمهارگری^۵ (۴ ماده) و روابط اجتماعی^۶ (۴ ماده) با توان پیش‌بینی ۵۷/۴۷۰ استخراج شد. ضرایب آلفای کرونباخ زیرمقیاس‌های عملکرد فردی ۰/۹۱، مدیریت زمان ۰/۸۲، خودمهارگری ۰/۷۲ و روابط اجتماعی ۰/۶۸ بود. در این پژوهش ضریب آلفای کرونباخ مقیاس اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر موبایل ۰/۹۰ و برای زیرمقیاس‌های عملکرد فردی، مدیریت زمان، خودمهارگری و روابط اجتماعی ۰/۸۳، ۰/۸۲، ۰/۷۲ و ۰/۶۷ به‌دست آمد.

مقیاس تجدیدنظرشده روابط نزدیک^۷

(بائک و دیگران، ۲۰۱۴). در این پژوهش برای سنجش ابعاد دلبستگی بزرگسالان از نسخه تجدیدنظرشده مقیاس ۱۸ ماده‌ای تجارب مربوط به روابط نزدیک (برنان و دیگران، ۱۹۹۸) استفاده شد که توسط بائک و دیگران (۲۰۱۴) با ۱۰ ماده طراحی شده است. جمله‌بندی ماده‌ها

- 1 - Mobile-based Social Media Addiction Scale
- 2 - item impact
- 3 - individual performance
- 4 - time management

- 5 - self-control
- 6 - social communication
- 7 - Close Relationships-Revised Scale
- 8 - Fear of Missing out Scale

به‌عنوان متغیر همپراش لحاظ شدند مدل مذکور یک بار با استفاده از بُعد اجتنابی دلبستگی به‌عنوان متغیر پیش‌بین و بُعد اضطرابی به‌عنوان متغیر تعدیل‌گر، و بار دیگر با استفاده از بُعد اضطرابی دلبستگی به‌عنوان متغیر پیش‌بین و بُعد اجتنابی به‌عنوان متغیر تعدیل‌گر اجرا شد مدل همچنین به تفکیک زیرمقیاس‌های اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی علاوه بر نمره کل این متغیر اجرا شد برای آزمون معناداری اثرات غیرمستقیم در این مدل‌ها از روش بوت استرپ^۲ با تعداد نمونه ۱۰۰۰۰ و بازه اطمینان ۹۵ درصدی استفاده شد متغیر تعدیل‌گر میانگین-مرکزی شد جهت بررسی تعدیل‌گرها، نقاط درصدی ۱۶ و ۵۰ و ۸۴ به‌عنوان سطوح پایین، متوسط و بالای متغیر تعدیل‌گر مدنظر قرار گرفتند.

متغیرهای پژوهش آمده است.

مبهم بود مشخص شود. در این پژوهش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۶ به‌دست آمد. به منظور آزمون نقش واسطه‌ای ترس از دست‌دادن در رابطه بین یکی از ابعاد دلبستگی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی با تعدیل‌گری بُعد دیگر دلبستگی از ماکروی پروسس (هیس، ۲۰۱۸) استفاده شد مدل مورد آزمون در این پژوهش یک مدل واسطه‌گری تعدیل شده^۱ بود که در آن یکی از دو بُعد دلبستگی به‌عنوان متغیر پیش‌بین، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی متغیر مورد پیش‌بینی، ترس از دست‌دادن متغیر واسطه‌ای و بُعد دیگر دلبستگی به‌عنوان تعدیل‌کننده هر دو اثر مستقیم و غیرمستقیم بُعد دلبستگی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی و متغیرهای جنس و سن

یافته‌ها

در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی و ضرایب همبستگی

جدول ۱
شاخص‌های توصیفی و ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیرها	M	SD	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۱. دلبستگی اجتنابی	۳/۸۱	۱/۱۵	-						
۲. دلبستگی اضطرابی	۳/۸۵	۱/۴۴	۰/۱۰*	-					
۳. ترس از دست‌دادن	۲/۰۷	۰/۶۰	-۰/۰۷	۰/۴۲**	-				
۴. عملکرد فردی	۲/۱۶	۲/۵۲	۰/۲۱**	۰/۲۹**	۰/۳۱**	-			
۵. مدیریت زمان	۲/۵۲	۰/۹۸	۰/۱۲*	۰/۲۲**	۰/۲۷**	۰/۷۲**	-		
۶. خودمهارگری	۲/۴۲	۰/۹۷	۰/۰۹	۰/۲۸**	۰/۳۱**	۰/۴۷**	۰/۵۶**	-	
۷. روابط اجتماعی	۳/۱۴	۰/۸۹	-۰/۰۶	۰/۱۹**	۰/۳۲**	۰/۲۸**	۰/۳۵**	۰/۴۸**	-
۸. اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی	۲/۴۷	۰/۷۲	۰/۱۵**	۰/۳۱**	۰/۳۷**	۰/۸۷**	۰/۸۸**	۰/۷۵**	۰/۵۸**

**P < ۰/۰۵ *P < ۰/۰۱

همبستگی مثبت متوسط برقرار است و فرضیه اول و دوم تأیید می‌شود. به عبارت دیگر، ابعاد دلبستگی بزرگسال اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را به‌طور مثبت پیش‌بینی کردند.

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد بین بُعد اجتنابی دلبستگی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی همبستگی مثبت ضعیف و بین بُعد اضطرابی دلبستگی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی

نتایج تحلیل رگرسیون پیش‌بینی ترس از دست‌دادن توسط بُعد اضطرابی با تعدیل‌گری بُعد اجتنابی دل‌بستگی و کنترل سن و جنس

حد بالایی بازه اطمینان ضریب رگرسیون	حد پایینی بازه اطمینان ضریب رگرسیون	P	SE	β	
۰/۲۱	۰/۱۴	۰/۰۰۱	۰/۰۲	۰/۱۸	بُعد اضطرابی دل‌بستگی
-۰/۰۱	-۰/۱۱	۰/۰۰۵	۰/۰۲	-۰/۰۶	بُعد اجتنابی دل‌بستگی
۰/۰۲	-۰/۴۰	۰/۳۷۳	۰/۰۱	-۰/۰۱	بُعد اضطرابی × بُعد اجتنابی
۰/۲۲	-۰/۰۱	۰/۰۶۱	۰/۰۷	۰/۱۱	جنس
-۰/۰۰	-۰/۱۰	۰/۹۳۰	۰/۰۰	-۰/۰۰	سن
					R مجذور ۰/۱۲***

دل‌بستگی ترس از دست‌دادن را به‌طور معناداری اما با ضریب منفی پیش‌بینی کرد. تعامل بُعد اضطرابی و بُعد اجتنابی پیش‌بین معناداری برای ترس از دست‌دادن نبود. در جدول ۳ نتایج تحلیل رگرسیون به‌منظور پیش‌بینی اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی توسط بُعد اضطرابی دل‌بستگی با واسطه‌گری ترس از دست‌دادن و تعدیل‌گری بُعد اجتنابی دل‌بستگی با کنترل سن و جنس آمده است.

جدول ۲ نشان می‌دهد بُعد اضطرابی دل‌بستگی توانایی پیش‌بینی ترس از دست‌دادن را دارد. تعامل بُعد اضطرابی و بُعد اجتنابی پیش‌بین معناداری برای ترس از دست‌دادن نبود بنابراین بُعد اجتنابی دل‌بستگی رابطه بین بُعد اضطرابی دل‌بستگی و ترس از دست‌دادن را تعدیل نکرد در نتیجه فرضیه سوم تأیید نشد. جنس، پیش‌بین معناداری برای ترس از دست‌دادن نبود اما سن، ترس از دست‌دادن را با ضریب منفی و بُعد اجتنابی

نتایج تحلیل رگرسیون پیش‌بینی اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی توسط بُعد اضطرابی دل‌بستگی با واسطه‌گری ترس از دست‌دادن و تعدیل‌گری بُعد اجتنابی دل‌بستگی با کنترل سن و جنس

حد بالایی بازه اطمینان ضریب رگرسیون	حد پایینی بازه اطمینان ضریب رگرسیون	P	SE	β	
۰/۱۳	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۰۲	۰/۰۸	بُعد اضطرابی دل‌بستگی
۰/۱۴	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۰۲	۰/۰۸	بُعد اجتنابی دل‌بستگی
۰/۴۶	۰/۲۳	۰/۲۳	۰/۰۶	۰/۳۴	ترس از دست‌دادن
۰/۰۵	-۰/۰۲	-۰/۰۲	۰/۰۸	۰/۰۱	بُعد اضطرابی × بُعد اجتنابی
۰/۳۵	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۷	۰/۲۲	جنس
۰/۰۰	-۰/۰۱	-۰/۰۱	۰/۰۰	-۰/۰۰	سن

را تعدیل نکرد. بُعد اجتنابی دل‌بستگی اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را به‌طور مثبت پیش‌بینی می‌کند و اثر مستقیم بُعد اجتنابی دل‌بستگی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی معنادار است. از آنجایی که تعامل بُعد اجتنابی و اضطرابی معنادار نبود در نتیجه بُعد اضطرابی دل‌بستگی نیز اثر مستقیم بُعد اجتنابی دل‌بستگی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را تعدیل نکرد.

نتایج جدول ۳ نشان داد اثر مستقیم بُعد اضطرابی دل‌بستگی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی معنادار است. ترس از دست‌دادن اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را به‌طور مثبت پیش‌بینی می‌کند. تعامل بُعد اضطرابی و بُعد اجتنابی دل‌بستگی پیش‌بین معناداری برای اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی نبود در نتیجه بُعد اجتنابی دل‌بستگی اثر مستقیم بُعد اضطرابی دل‌بستگی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی

جدول ۴

اندازه اثر غیرمستقیم بُعد اضطرابی دلبستگی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی با واسطه‌گری ترس از دست دادن در سه سطح مختلف متغیر تعدیل‌گر بُعد اجتنابی دلبستگی

بُعد اجتنابی دلبستگی	اثر	SE	سطح پایین بازه اطمینان	سطح بالای بازه اطمینان
۱/۲۱- (پایین)	۰/۰۷	۰/۰۱	۰/۰۴	۰/۱
۰/۰۱- (متوسط)	۰/۰۶	۰/۰۱	۰/۰۴	۰/۰۹
۱/۱۹ (بالا)	۰/۰۶	۰/۰۱	۰/۰۳	۰/۰۹

آنجایی که صفر در بازه اطمینان بود، اثر غیرمستقیم بُعد اضطرابی دلبستگی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی بین سطوح مختلف بُعد اجتنابی دلبستگی (در سه سطح پایین، متوسط و بالا) تفاوت معنادار ندارد بنابراین بُعد اجتنابی دلبستگی اثر غیرمستقیم بُعد اضطرابی دلبستگی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را تعدیل نکرد.

طبق جدول ۴ از آنجایی که در بازه اطمینان هر سه سطح پایین، متوسط و بالا، صفر نبود، اثر غیر مستقیم بُعد اضطرابی دلبستگی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی به واسطه‌گری ترس از دست‌دادن مثبت معنادار است. به عبارت دیگر ترس از دست‌دادن رابطه بین بُعد اضطرابی دلبستگی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را واسطه‌گری کرد. از

جدول ۵

اندازه اثر غیر مستقیم بُعد اجتنابی دلبستگی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی با واسطه‌گری ترس از دست‌دادن در سه سطح مختلف متغیر تعدیل‌گر بُعد اضطرابی دلبستگی

بُعد اضطرابی دلبستگی	اثر	SE	سطح پایین بازه اطمینان	سطح بالای بازه اطمینان
۱/۶۵- (پایین)	-۰/۰۱	۰/۰۱	-۰/۰۳	۰/۰۰
۰/۰۵- (متوسط)	-۰/۰۲	۰/۰۱	-۰/۰۴	-۰/۰۱
۱/۵۵ (بالا)	-۰/۰۳	۰/۰۱	-۰/۰۵	-۰/۰۰۱

بحث

این پژوهش با هدف تعیین ارتباط ابعاد دلبستگی بزرگسال و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی انجام شد. نتایج نشان داد هر دو بُعد دلبستگی بزرگسال اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را به طور مثبت پیش‌بینی می‌کنند اگرچه رابطه بُعد اضطرابی دلبستگی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی قوی‌تر است. این نتیجه همسو با آن دسته از پژوهش‌های پیشین است که نشان دادند چه افرادی که در بُعد اضطرابی دلبستگی بالاتر هستند و چه افرادی که در بُعد اجتنابی بالاتر هستند به استفاده اعتیادآمیز از شبکه‌های اجتماعی روی می‌آورند (بلک ول و دیگران، ۲۰۱۷). از دیگر نتایج این پژوهش این بود که هریک از ابعاد دلبستگی رابطه واسطه‌گری نشده بین بُعد دیگر دلبستگی و اعتیاد به

بر اساس نتایج جدول ۵ اندازه اثر غیرمستقیم در سطح پایین بُعد اضطرابی دلبستگی معنادار نیست در حالی که در سطح متوسط و بالای دلبستگی معنادار است. از آنجایی که صفر در بازه اطمینان بود، اثر غیر مستقیم بُعد اجتنابی دلبستگی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی به طور معنادار تعدیل نشد. نظر به معنادار نبودن شاخص واسطه‌گری تعدیل‌شده، اثر غیر مستقیم بین سه سطح تعدیل‌گر تفاوت معنادار ندارد در نتیجه، واسطه‌گری ترس از دست‌دادن در رابطه بین بُعد اجتنابی دلبستگی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تنها در صورت متوسط و بالا بودن بُعد اضطرابی دلبستگی تأیید می‌شود.

می‌کنند بنابراین همسو با پژوهش‌های گذشته پژوهش حاضر نیز بر این مطلب تأکید کرد افرادی که در بُعد اضطرابی دلبستگی بالاتر هستند با توجه به ویژگی‌هایی که دارند منطقی به نظر می‌رسد که ترس از دست‌دادن بیشتری تجربه کنند (بلک ول و دیگران، ۲۰۱۷؛ لیو و ما، ۲۰۱۹؛ هولت و دیگران، ۲۰۲۱). این نکته که در این پژوهش بُعد اجتنابی دلبستگی ترس از دست‌دادن را به‌طور منفی پیش‌بینی کرد نیز با توجه به ویژگی‌های افراد دلبسته اجتنابی قابل توجیه است. طبق یافته‌های این پژوهش واسطه‌گری ترس از دست‌دادن در رابطه بین یکی از ابعاد دلبستگی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی توسط بُعد دیگر دلبستگی تعدیل نشد. این بررسی یکی دیگر از بخش‌های نوآورانه این پژوهش بود که تاجایی که پژوهشگر مورد بررسی قرار داده در هیچ پژوهشی آزمون نشده است اگر چه واسطه‌گری ترس از دست‌دادن در رابطه بین بُعد اضطرابی دلبستگی برای پیش‌بینی نمره کل اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تأیید شد. این یافته همسو با پژوهش لیو و ما (۲۰۱۹) بود که نشان دادند ترس از دست‌دادن واسطه رابطه بین بُعد اضطرابی دلبستگی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی است. همچنین این یافته تأیید کرد بین ترس از دست‌دادن و ابعاد دلبستگی به‌لحاظ نظری هم رابطه وجود دارد (پرزلیسکی و دیگران، ۲۰۱۳؛ فلتون و دیگران، ۲۰۱۳؛ ماینر و دیگران، ۲۰۱۴؛ لاگاردیا و دیگران، ۲۰۰۵).

نتایج این پژوهش همسو با اغلب پژوهش‌ها نشان داد ترس از دست‌دادن می‌تواند تعامل افراد با شبکه‌های اجتماعی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را به‌طور مثبت پیش‌بینی کند چرا که یکی از راهکارهای مقابله با ترس از دست‌دادن برای این افراد چک کردن پی‌درپی شبکه‌های اجتماعی است تا از این طریق، تجربه‌های ارزشمند احتمالی را از دست ندهند و این اضطراب به‌طور موقت تسکین یابد (بلاخینو و دیگران، ۲۰۱۸؛ بلکول و دیگران، ۲۰۱۷؛ پرزلیسکی و دیگران، ۲۰۱۳؛ جمیز و دیگران، ۲۰۱۷؛ دمپسی و دیگران، ۲۰۱۹؛ دیر و دیگران، ۲۰۱۹). همچنین

شبکه‌های اجتماعی را تعدیل نکرد. این یافته همسو با نتایج پژوهش‌های پیشین نبود. بائک و دیگران (۲۰۱۴) نشان دادند در صورت بالا بودن هر دو بُعد دلبستگی میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی افزایش می‌یابد (افزایش میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی به معنای اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی نیست). وایلانکورت و دیگران (۲۰۱۹) گزارش دادند بُعد اجتنابی دلبستگی زمانی با استفاده مشکل‌ساز از فیس‌بوک در ارتباط است که بُعد اضطرابی فرد پایین باشد. طبق یافته این پژوهش دلیل تناقض نتایج مطالعات پیشین درباره ارتباط بُعد اجتنابی دلبستگی با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، اثر تعاملی ابعاد دلبستگی بزرگسال نیست. علت عدم همخوانی نتیجه این پژوهش با پژوهش وایلانکورت و دیگران (۲۰۱۹) را می‌توان نکته‌ای دانست که گریفیس (۲۰۱۳) سال‌ها پیش به آن پرداخته است. مقیاس‌هایی که بر یک شبکه اجتماعی خاص مثل فیس‌بوک متمرکز است برای تصمیم‌گیری راجع به عموم فعالیت‌ها در شبکه‌های اجتماعی از اعتبار کافی برخوردار نیست. دخیل بودن عوامل فرهنگی متفاوت در جوامع گوناگون می‌تواند یکی دیگر دلایل احتمالی تناقض پژوهش‌ها در این حوزه باشد. چنگ و دیگران (۲۰۲۱) نشان دادند اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در مناطق مختلف جهان با فرهنگ‌های گوناگون متفاوت است. احتمال اینکه اعضای جوامع جمع‌نگر فارغ تفاوت‌های سرشتی مانند نوع دلبستگی به اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی دچار شوند، بیشتر است.

این پژوهش نشان داد هر یک از ابعاد دلبستگی بزرگسال رابطه بین بُعد دیگر و ترس از دست‌دادن را تعدیل نمی‌کند و نتایج این پژوهش آشکار کرد دلیل تناقض دو پژوهش پیشین که یک بار ارتباط مثبت بین ترس از دست‌دادن و بُعد اجتنابی دلبستگی را گزارش کردند (بلک ول و دیگران، ۲۰۱۷) و بار دیگر ارتباطی گزارش نکردند (لیو و ما، ۲۰۱۹) نمی‌تواند اثر تعاملی دو بُعد دلبستگی در رابطه با ترس از دست‌دادن باشد. همچنین نشان داده شد هر یک از ابعاد دلبستگی به‌صورت مستقل ترس از دست‌دادن را پیش‌بینی

توسط ترس از دست‌دادن واسطه‌گری شده و بخش دیگر هم معنادار بوده اما توسط ترس از دست‌دادن واسطه‌گری نشده در نتیجه بخشی از این رابطه تبیین نشده باقی مانده است. پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی به جستجوی واسطه‌های احتمالی دیگر در رابطه بین ابعاد دلبستگی بزرگسال و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی بپردازند. بدیهی است کشف متغیرهای واسطه‌ای دیگر به درک بهتر و بیشتر چگونگی رابطه ابعاد دلبستگی بزرگسال و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی کمک شایانی خواهد کرد.

منابع

- Abbasi, I. S. (2019). Social media addiction in romantic relationships: Does user's age influence vulnerability to social media infidelity? *Personality and Individual Differences, 139*, 277-280.
- Andangsari, E., Gumilar, I., & Godwin, R. (2013). Social networking sites uses and psychological attachment need among Indonesian young adults' population. *International Journal of Social Science Studies, 1*, 133-138.
- Andreassen, C. S., Pallesen, S., & Griffiths, M. D. (2017). The relationship between addictive use of social media, narcissism, and self-esteem: Findings from a large national survey. *Addictive Behaviors, 64*, 287-29.
- Baek, Y. M., Cho, Y., & Kim, H. (2014). Attachment style and its influence on the activities, motives, and consequences of SNS use. *Journal of Broadcasting & Electronic Media, 58*(4), 522-541.
- Blachnio, A., Przepiorka, A., Senol-Durak, E., Durak, M., Sherstyuk, L., Blachnio, A., & Sherstyuk, L. (2017). The role of personality traits in Facebook and Internet addictions: A study on Polish, Turkish, and Ukrainian samples. *Computers in Human Behavior, 68*, 269-275.
- Blackwell, D., Leaman, C., Tramposch, R., Osborne, C., & Liss, M. (2017). Extraversion, neuroticism, attachment style and fear of missing out as predictors of social media use and addiction. *Personality and Individual Differences, 116*, 69-72.
- Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (pp.

واسطه‌گری ترس از دست‌دادن در رابطه بین بعد اجتنابی دلبستگی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تنها در صورت متوسط و بالا بودن بعد اضطرابی دلبستگی تأیید می‌شود اگرچه ظاهراً بنظر می‌رسد که اثر غیرمستقیم بر متغیر تعدیل‌گر بستگی دارد اما نمی‌توان گفت اثر غیرمستقیم بین سطوح تعدیل‌گر متفاوت بود چه این تفاوت به استناد شاخص واسطه‌گری تعدیل‌شده معنادار نبود.

نتایج این پژوهش همسو با نتایج پژوهش‌های دیگر (برای مثال کاسال و فیوراوانتی، ۲۰۲۰) نشان داد تجربه ترس از دست‌دادن در مردان و زنان متفاوت نیست. افرادی که سن کمتری دارند ترس از دست‌دادن بیشتری تجربه می‌کنند، این یافته تأییدی بر پژوهش‌های پیشین است که ترس از دست‌دادن را به‌عنوان پدیده‌ای معرفی کرده‌اند که بیشتر مختص نسل جوان جامعه است (استید و ییبی، ۲۰۱۷؛ الهای و دیگران، ۲۰۱۸؛ کاسال و فیوراوانتی، ۲۰۲۰). افزون بر این، نتایج این پژوهش برخلاف اغلب پژوهش‌های دیگر (برای مثال سو و دیگران، ۲۰۲۰) نشان داد اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در مردان بیش از زنان بود همچنین در پژوهش حاضر سن پیشین معناداری برای اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی نبود که این یافته با عمده پژوهش‌های ایرانی و خارجی که به ارتباط بین جوان‌تر بودن و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تأکید دارند، همسو نیست (آندریاسن و دیگران، ۲۰۱۷؛ عباسی و دیگران، ۲۰۱۹؛ کوس و دیگران، ۲۰۱۴)

در این پژوهش داده‌ها از طریق سایت به صورت آنلاین جمع‌آوری شدند و کاربران اینترنت نماینده جمعیت منحصر به فردی از افراد است که این امر می‌تواند تعمیم‌پذیری را با محدودیت‌هایی روبه‌رو کند. سنجش اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در این پژوهش، پلتفرم خاصی را مورد بررسی قرار نداده است و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی به‌طور عمومی بررسی شد. توصیه می‌شود در پژوهش‌های آتی پلتفرم‌های مختلف شبکه‌های اجتماعی به‌صورت مجزا بررسی و مقایسه شود. در این پژوهش تنها بخشی از رابطه بعد اضطرابی دلبستگی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی

- relational contexts. *Psychology of Sport and Exercise*, 14(1), 57-65.
- Flynn, S., Noone, C., & Sarma, K. M. (2018). An exploration of the link between adult attachment and problematic Facebook use. *Biomedical Central Psychology*, 6, 34.
- Franchina, V., Vanden Abeele, M., Van Rooij, A. J., Lo Coco, G., & De Marez, L. (2018). Fear of missing out as a predictor of problematic social media use and phubbing behavior among Flemish adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(10), 2319.
- Fuster, H., Chamarro, A., & Oberst, U. (2017). Fear of missing out, online social networking and mobile phone addiction: A latent profile approach. *Aloma*, 3(1), 22-30.
- George, C., West, M., & Pettem, O. (1999). *The adult attachment projective: Disorganization of adult attachment at the level of representation*. New York: Guilford Press.
- Griffiths, M. D. (2013). Social networking addiction: Emerging themes and issues. *Journal of Addiction Research & Therapy*, 4, e118.
- Hart, J., Nailling, E., Bizer, G. Y., & Collins, C. K. (2015). Attachment theory as a framework for explaining engagement with Facebook. *Personality and Individual Differences*, 77, 33-40.
- Hayes, A. F. (2018). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis*. New York: Guilford Press.
- Holte, A. J., & Ferraro, F. R. (2020). Anxious, bored, and (maybe) missing out: Evaluation of anxiety attachment, boredom proneness, and fear of missing out. *Computers in Human Behavior*, 112, 106465.
- Hudson, N. W., & Fraley, R. C. (2017). Adult attachment and perceptions of closeness. *Personal Relationships*, 24(1), 17-26.
- James, T. L., Lowry, P. B., Wallace, L., & Warkentin, M. (2017). The effect of belongingness on obsessive-compulsive disorder in the use of online social networks. *Journal of Management Information Systems*, 34(2), 560-596.
- Khajehmadi, M., Puladi, sh., Bahreini, M.(2016). De-46-76). New York: The Guilford Press.
- Casale, S., & Fioravanti, G. (2020). Factor structure and psychometric properties of the Italian version of the fear of missing out scale in emerging adults and adolescents. *Addictive Behaviors*, 102, 1-7.
- Casey, B. J., Jones, R. M., & Somerville, L. H. (2011). Braking and accelerating of the adolescent brain. *Journal of Research on Adolescence*, 21(1), 21-33.
- Cheng, C., Wang, H.-y., Sigerson, L., & Chau, C. (2019). Do the socially rich get richer? A nuanced perspective on social network site use and online social capital accrual. *Psychological Bulletin*, 145(7), 734-764.
- Dempsey, A. E., O'Brien, K. D., Tiamiyu, M. F., & Elhai, J. D. (2019). Fear of missing out and rumination mediate relations between social anxiety and problematic Facebook use. *Addictive Behaviors Reports*, 9, 100150.
- Dhir, A., Yossatorn, Y., Kaur, P., & Chen, S. (2018). Online social media fatigue and psychological wellbeing: A study of compulsive use, fear of missing out, fatigue, anxiety and depression. *International Journal of Information Management*, 40, 141-152.
- Eichenberg, C., Schott, M., Decker, O., & Sindelar, B. (2017). Attachment style and internet addiction: An online survey. *Journal of Medical Internet Research*, 19(5), e170.
- Elhai, J. D., Levine, J. C., Alghraibeh, A. M., Alafnan, A. A., Aldraiweesh, A. A., & Hall, B. J. (2018). Fear of missing out: Testing relationships with negative affectivity, online social engagement, and problematic smartphone use. *Computers in Human Behavior*, 89, 289-298.
- Eroglu, Y. (2015). Interrelationship between attachment styles and Facebook addiction. *Journal of Education and Training Studies*, 4(1), 150-160.
- Estévez, A., Jáuregui, P., Sánchez-Marcos, I., López-González, H., & Griffiths, M. (2017). Attachment and emotion regulation in substance addictions and behavioral addictions. *Journal of Behavioral Addictions*, 6(4), 534-544.
- Felton, L., & Jowett, S. (2013). Attachment and well-being: The mediating effects of psychological needs satisfaction within the coach-athlete and parent-athlete

- ment style and core beliefs: are they linked. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 9(5), 332-348.
- Przybylski, A. K., Murayama, K., DeHaan, C. R., & Gladwell, V. (2013). Motivational, emotional, and behavioral correlates of fear of missing out. *Computers in Human Behavior*, 29(4), 1841-1848.
- Savcı, M., & Aysan, F. (2016). The role of attachment styles, peer relations, and affections in predicting Internet addiction. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 3(3), 401-432.
- Sayadpour, Z. (2012). Internet and adolescents. *Journal of Developmental Psychology: Iranian Psychologists*, 8(31), 317-318. [In Persian].
- Stead, H., & Bibby, P. A. (2017). Personality, fear of missing out and problematic internet use and their relationship to subjective well-being. *Computers in Human Behavior*, 76, 534-540.
- Su, W., Han, X., Yu, H., Wu, Y., & Potenza, M. N. (2020). Do men become addicted to internet gaming and women to social media? A meta-analysis examining gender-related differences in specific internet addiction. *Computers in Human Behavior*, 113, 106480.
- Uhls, Y. T., & Greenfield, P. M. (2012). The value of fame: Preadolescent perceptions of popular media and their relationship to future aspirations. *Developmental Psychology*, 48(2), 315-326.
- Vaillancourt-Morel, M.-P., Daspe, M.-È., Lussier, Y., & Giroux-Benoît, C. (2019). For the love of being liked: a moderated mediation model of attachment, likes-seeking behaviors, and problematic Facebook use. *Addiction Research & Theory*, 28(5), 397-405.
- Worsley, J. D., Mansfield, R., & Corcoran, R. (2018). Attachment anxiety and problematic social media use: The mediating role of well-being. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 21(9), 563-568.
- sign and Assessment of Psychometric Properties of the Addiction to Mobile Questionnaire Based on Social Networks. *Iranian Journal of Psychiatric Nursing*, 4(4), 43-51. [In Persian].
- Khosroshahi, J., Hashemi Nosrat Abad, T. (2011). The Relationships of Attachment Styles, Coping Strategies, and Mental Health to Internet Addiction. *Journal of Developmental Psychology: Iranian Psychologists*, 12(48), 355-366. [In Persian].
- Lin, J. H. (2016). Need for relatedness: A self-determination approach to examining attachment styles, Facebook use, and psychological well-being. *Asian Journal of Communication*, 26(2), 153-173.
- Liu, C., & Ma, J.-L. (2019). Adult attachment orientations and social networking site addiction: The mediating effects of online social supports and the fear of missing out. *Frontiers in Psychology*, 10, 26-29.
- Liu, H., Shi, J., Liu, Y., & Sheng, Z. (2013). The moderating role of attachment anxiety on social network site use intensity and social capital. *Psychological Reports*, 112(1), 252-265.
- Mikulincer, M., & Orbach, I. (1995). Attachment styles and repressive defensiveness: The accessibility and architecture of affective memories. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(5), 917-925.
- Miner, M., Dowson, M., & Malone, K. (2014). Attachment to God, psychological need satisfaction, and psychological well-being among Christians. *Journal of Psychology and Theology*, 42(4), 326-342.
- Nitzburg, G. C., & Farber, B. A. (2013). Putting up emotional (Facebook) walls? Attachment status and emerging adults' experiences of social networking sites. *Journal of Clinical Psychology*, 69(11), 1183-1190.
- Oldmeadow, J., Quinn, S., & Kowert, R. (2013). Attachment style, social skills, and Facebook use amongst adults. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 1142-1149.
- Platts, H., Tyson, M., & Mason, O. (2002). Adult attach-